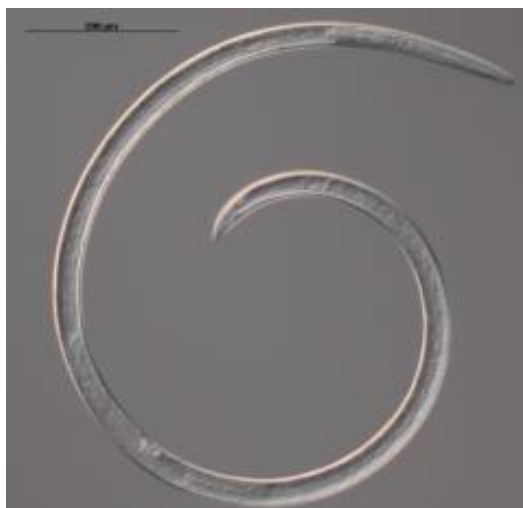

SZTYLAKI (*XIPHINEMA* spp.)

(wymienione w zał. II cz. A 4, pkt. 5-11
rozporządzenia Komisji 2019/2072)

AGROFAGI PODLEGAJĄCE OBOWIĄZKOWI ZWALCZANIA

Samica *X. americanum sensu lato* – kompleksu gatunków, do którego należy *X. americanum sensu stricto* oraz inne gatunki kwarantannowe z rodzaju *Xiphinema*; dzięki uprzejmości FERA, Wielka Brytania, https://assets.ippc.int/static/media/files/publication/en/2016/05/DP_11_2016_En_2016-05-24.pdf,

Zgrubienia i deformacje zakończeń korzeni powstałe w wyniku żerowania *Xiphinema* spp. na korzeniach róży (po lewej) oraz system korzeniowy winorośli zredukowany w wyniku żerowania sztylaków w porównaniu z rośliną zdrową (po prawej); fot. www.nemaplex.ucdavis.edu

---

Ulotka nie jest przeznaczona do wykorzystania w celach komercyjnych.

Zasięg występowania i opis agrofaga

Poszczególne gatunki nicieni występują w różnych krajach w Azji, Afryce i Ameryce. Największe zagrożenie dla Polski stwarzają gatunki występujące w Ameryce Północnej (Kanada i USA).

Podobnie jak inne gatunki z rodzaju *Xiphinema*, kwarantannowe gatunki tych nicieni są ektopasożytami, czyli atakują korzenie z zewnątrz i nie przenikają do ich wnętrza. Osiągają długość ok. 2 mm i morfologicznie nieznacznie różnią się od innych gatunków z rodzaju *Xiphinema*. Identyfikacja wymaga analizy mikroskopowej przez specjalistę osobników dorosłych (zwłaszcza samic) wyizolowanych z gleby lub podłoża, w tym z pojemników z uprawianymi roślinami.

Rośliny żywicielskie

Nicień notowano w glebach z upraw rolniczych, ogrodniczych, sadowniczych i leśnych; trudno ustalić jednoznaczny zakres ich roślin żywicielskich; przyjmuje się, że są to różne rośliny zielne i zdrewniałe, w tym rośliny uprawne rolnicze, ozdobne, sadownicze i leśne.

Objawy występowania

Przy niewielkiej liczebności nicieni nie są widoczne żadne objawy porażenia, lecz przy licznych ich występowaniu może dochodzić do pojawiania się na końcu korzeni zgrubień i haczykowatych wygięć oraz redukcji systemu korzeniowego, co w konsekwencji może doprowadzić do słabego rozwoju, a nawet karłowacenia roślin. Nicień są wektorami wirusów roślinnych z grupy nepowirusów, w tym wirusa chropowatości liści czereśni (Cherry rasp leaf virus - CRLV), wirusa pierścieniowej plamistości pomidora (Tomato ringspot virus - ToRSV) i wirusa pierścieniowej plamistości tytoniu (Tobacco ringspot virus - TRSV). Każdy gatunek nicienia przenosi określone wirusy roślinne, które na roślinach mogą powodować objawy, takie jak: tworzenie się na liściach chloroz, pierścieniowych plamistości i pstrości, skręcanie się i zasychanie liści, słaby rozwój pędów, tworzenie się zdeformowanych i słabo rozwiniętych owoców, zwężenia liści roślin zdrewniałych i pojawianie się na ich spodniej stronie enacji (przerosty liści lub wypustki).

Występowanie tych objawów na roślinach może wskazywać na występowanie w glebie osobników nicieni z rodzaju *Xiphinema*. Wykrycie nicieni jest możliwe po ich ekstrakcji z próbek gleby i ich identyfikacji oraz odróżnieniu od krajowych gatunków sztylaków.

Nicień na obszarze swojego występowania wywołują szkody zarówno w wyniku bezpośredniego żerowania jak i przenoszenia wirusów. Oba rodzaje szkód mogą występować łącznie, przyczyniając się do obniżenia plonów roślin sadowniczych – zwłaszcza śliwy, wiśni, porzeczek, maliny i winorośli dochodzące do kilkudziesięciu procent. Spośród roślin zielnych wywołują one szkody w uprawach oberżyny i papryki

Sposoby rozprzestrzeniania i przenikania

W sposób naturalny nicień mogą rozprzestrzeniać się na niewielki dystans w granicach około 1 m rocznie. Na większą odległość szkodniki mogą być przenoszone wraz z roślinami gatunków żywicielskich z glebą lub innym podłożem, oraz z glebą lub podłożem do celów ogrodniczych przewożonymi w workach lub luzem.

Kontrola uszkodzeń i pobieranie prób

Informacje nt. rozmieszczenia geograficznego poszczególnych gatunków, uszkodzeń, terminu kontroli, miejsc i sposobu pobierania prób oraz rodzaju pobieranego materiału, znajdują się w dokumencie „Agrofagi kwarantannowe spoza UE” na stronie: <http://piorin.gov.pl/zdrowie-roslin/agrofagi-szkodliwe/>.

Postępowanie w przypadku podejrzenia wystąpienia agrofaga

W przypadku podejrzeń co do obecności agrofagów i przenoszonych przez nie wirusów w importowanym materiale roślinnym oraz w krajowych uprawach roślin zielnych i zdrewniałych, należy poinformować o tym fakcie najbliższą jednostkę organizacyjną Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa (PIORiN). Oddziały PIORiN umiejscowione są w większości miast powiatowych. Dane kontaktowe tych jednostek znajdują się na stronie <http://piorin.gov.pl/>.

Wymagania fitosanitarne

W Unii Europejskiej, a tym samym w Polsce nicień *Xiphinema americanum sensu stricto*, *X. bricolense*, *X. californicum*, *X. inaequale*, *X. intermedium*, *X. rivesi* (populacje pozaeuropejskie) *X. tarjanense* podlegają obowiązkowi zwalczania (są to agrofagi kwarantannowe w Unii).